

Czy moje dziecko jest zdolne?

Czym są zdolności?

ZDOLNOŚCI to: „różnice indywidualne w funkcjonowaniu procesów poznawczych, angażujących takie funkcje, jak **pamięć, uwaga, a także obejmujących strategie rozumowania i przetwarzania informacji**” (Limont, 2010).

Edukacyjna definicja zdolności Marlanda brzmi: „uzdolnione i utalentowane dzieci to te, które **mają predyspozycje do wybitnych osiągnięć**” (Sękowski, 2004).

UZDOLNIENIA to potencjał jednostki do uzyskania wysokich lub wybitnych osiągnięć. Dzięki ludziom zdolnym osiągnęliśmy poziom obecnego rozwoju.

Uczeń zdolny

Zdolności są to właściwości psychiczne, które stanowią warunek pomyślnego wykonania jakiegoś zadania. Ten uczeń uznawany jest za zdolnego, który posiada **wysoką inteligencję, łatwość w uczeniu się oraz szerokie zainteresowania, samokrytycyzm i pracowitość**. Zazwyczaj osiąga wysokie wyniki w nauce ze wszystkich przedmiotów. Ma łatwość przyswajania i wykorzystania wiedzy w określonej sytuacji. Ma złożoną osobowość. Pochłonięty swoimi pasjami a bywa obojętny wobec podstawowych aktywności szkolnych.

Uczeń utalentowany

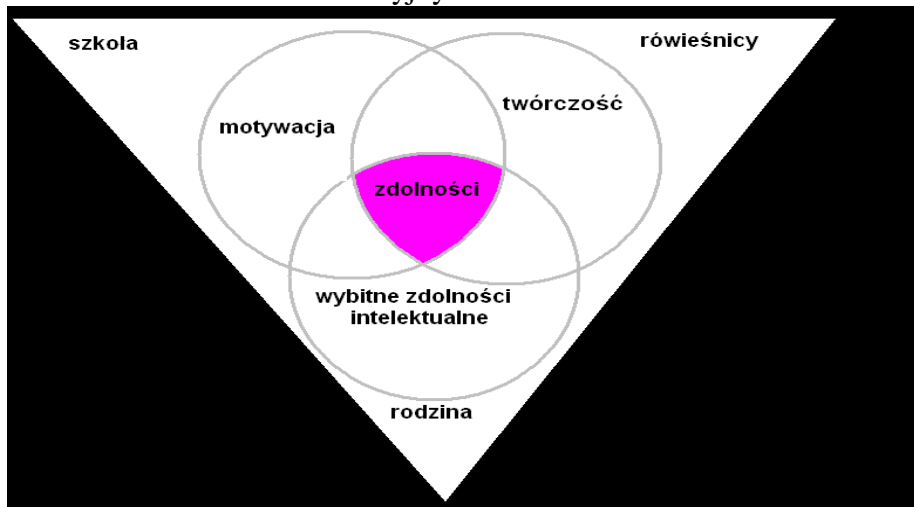
TALENT – specyficzny komplet cech indywidualnych, ujawniający się w okresie wczesnego dzieciństwa u niewielu osób, prowadzący do szczególnego mistrzostwa w jakiejś dziedzinie. **Talent różni się od zdolności** tym, że jest zawsze **zdolnością nadzwyczajną, niepospolitą, bardzo rzadką**. Jest zdolnością twórczą ujawniającą się szczególnie w wybitnych osiągnięciach w konkretnej dziedzinie np. muzyki, plastyki, matematyki. Talent jest rozpoznawalny już ok. 4 roku życia dziecka. Talent wymaga treningu, pracy rozwijania. **Geoff Colvin** postawił tezę, że talent, rozumiany jako wrodzone zdolności, jest przeceniany – praca niedoceniona. Autor ten wskazał na kategorię przemyślanego ćwiczenia jako tą, która wyjaśnia wybitność. Przemyślane ćwiczenie to ciężka harówka. Bywa nieprzyjemne i bolesne, ale jest skuteczne. Im więcej ćwiczenia tym lepsze wyniki.

Uczeń uzdolniony

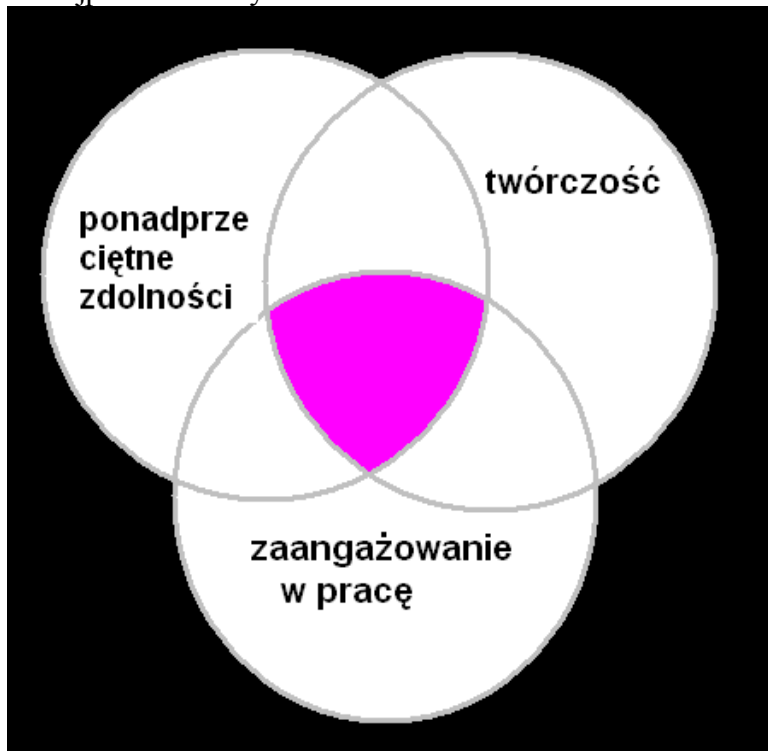
Uzdolnienie jest to specyficzna konfiguracja zdolności ogólnych i specjalnych, umożliwiająca bardzo dobre wykonanie określonej, ukierunkowanej treściowo działalności. Uzdolnienia więc precyzujemy jako specjalne uzdolnienia techniczne, aktorskie, kulinarne. Im większe uzdolnienia i motywacja tym mniejszą rolę w rozwoju jednostki odgrywają warunki społeczne. Uczeń, który posiada uzdolnienia, np. matematyczne, zazwyczaj nie wykazuje innych uzdolnień, np. językowych czy plastycznych, co z reguły znajduje odzwierciedlenie w zróżnicowanych wynikach szkolnych. Z danych ilościowych wynika, że po 12 roku życia wybitnie uzdolnione jednostki poświęcają tygodniowo tyle czasu swojej dziedzinie uzdolnień ile ich przeciętny rówieśnik spędza przed telewizorem czy komputerem. To angażowanie się oznacza postrzeganie pracy jako zobowiązania i powinności oraz obowiązku. Zdolni pracują szybciej, więcej i wykonują trudniejsze zadania od rówieśników.

Modele wyjaśniające zdolności

1. Model strukturalno-interakcyjny

2. Trójpierścieniowy model zdolności

Nawet największy talent i uzdolnienia nie przełożą się na wybitne wyniki, jeśli zabraknie motywacji determinującej powodzenie w szkole czy w pracy. Im większe uzdolnienia i motywacja tym mniejszą rolę w rozwoju jednostkowym odgrywają warunki społeczne.

Rozwój jednostki jest wynikiem dwu procesów:

- **dojrzewania**
- **uczenia się**

Od 10 roku życia poziom inteligencji człowieka jest względnie stały. Wówczas dla rozwoju coraz ważniejsza staje się wiedza.

Wspierając rozwój ucznia zdolnego należy go motywować do działania!

Sukces życiowy ludzi zdolnych zależy od motywacji. Rola wsparcia dydaktycznego jest przeceniana. Niedoceniane jest oddziaływanie wychowawcze czyli **motywowanie**.

Kto motywuje ucznia? Rozróżniamy trzy grupy wsparcia:

1. Rodzina jako najważniejszy czynnik motywowania.

2. Szkoła/Nauczyciel

3. Autokreacja czyli „Ja sam”

Co najbardziej motywuje uczniów do nauki

- **dobry kontakt interpersonalny nauczyciela z uczniami,**
- **wdrażanie uczniów do samooceny,**
- **uczenie zagadnień o jeden poziom powyżej wiedzy i umiejętności uczniów,**
- **prowadzenie oceniania kształtującego,**
- **poprawa zachowania uczniów,**
- **dokładne precyzowanie celu zadania,**
- **informacje zwrotne od i do uczniów.**

Frasier i Passow (Wellisch, Brown, 2012) dokonali przeglądu badań pod kątem cech wyróżniających ucznia zdolnego. Tak powstała lista dziesięciu specyficznych cech dziecka zdolnego, które opisują jego funkcjonowanie w różnych obszarach życia.

Cechy ucznia zdolnego:

1. **Motywacja:** zainteresowanie nauką, realizacja samodzielnie wybieranych zadań, entuzjazm do pracy, ciekawość świata.
2. **Zainteresowania:** intensywne, czasami nietypowe, ma głód wiedzy i informacji.
3. **Umiejętności komunikacyjne:** elokwencja, bogate słownictwo, zdolność do metafor i obrazowania, złożoność wypowiedzi.
4. **Umiejętność rozwiązywania problemów:** wysokie umiejętności do stosowania, wymyślania, elastycznego dostosowywania strategii działań, kreatywność, plastyczne podejście.
5. **Pamięć; duże zasoby pamięci:** łatwość zapamiętywania, duża wiedza ogólna, zwracanie uwagi na szczegóły, efektywne wykorzystywanie informacji.
6. **Ciekawość poznawcza; pytania, eksperymenty, sprawdzanie:** zadaje pytania niezwykle jak na swój wiek, ma łatwość w poszukiwaniu informacji, sprawdzaniu i ich testowaniu.
7. **Rozumowanie:** logiczność postępowania i myślenia, dokonywanie generalizacji, myślenie przez analogię, logika w myśleniu, krytyczność.
8. **Wyobraźnia, kreatywność:** kreatywność w wykorzystywaniu zwykłych przedmiotów i materiałów w nietypowy sposób, dociekliwy obserwator, śmiały w pomysłach i sposobach działania, łatwość w ich dostosowywaniu.
9. **Poczucie humoru:** inteligentne, przyjazne.
10. **Wrażliwość:** łatwość w dostrzeganiu emocji ich odbiorze, dostrzeganie cudzych przeżyć, otwartość na doświadczenie, wrażliwość zmysłowa.

Badania nad uczniami zdolnymi pokazały, że jest to grupa wewnętrznie zróżnicowana, a ich sukces zależy od **rzetelnej diagnozy i dostosowaniu odpowiedniej formy wsparcia**.